ลอบหมึกหอม

Squid Trap

จัดทำโดย นายสันติพงษ์ ปุตสะ
ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้/ฝ่ายฝึกอบรม

ลอบหมึกหอม (Squid Trap)

ข้อมูลทั่วไป

- “ลอบ” มีลักษณะเป็นรูปทรงต่างๆ เช่นรูปกล่องสี่เหลี่ยม หรือทรงกระบอกผ่าครึ่ง โครงทำจากวัสดุประเภทไม้ซี่ กิ่งไม้ หรือเหล็กเส้น หุ้มด้วยเนื้ออวนหรือลวดกรงไก่ ช่องทางที่ให้สัตว์น้ำเข้า เรียกว่า งา เป็นช่องรูปวงกลม รูปวงรี ช่องเปิดแนวตั้ง หรือช่องเปิดแนวนอน แล้วแต่ชนิดสัตว์น้ำเป้าหมาย
- “หมึกหอม” สามารถจับได้หลายวิธี เช่น อวนครอบหมึกและเบ็ดตกหมึก การใช้ลอบก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ชาวประมงนิยมใช้กันแพร่หลายทั้งฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน โดยมีทั้งลอบแบบพับได้ และพับไม่ได้
- สัตว์น้ำหลักที่จับได้จากลอบชนิดนี้ ได้แก่ หมึกหอม และหมึกกระดองลายเสือ
- ปี พ.ศ. 2560 ปริมาณการจับหมึกหอมรวมทั้งหมด 7,580 ตัน โดยมีปริมาณการจับที่ได้จากลอบ 1,831 ตัน

หมึกหอม, หมึกตะเภา

- ชื่อสามัญ: Bigfin Reef Squid
- ชื่อวิทยาศาสตร์: *Sepioteuthis lessoniana*

หมึกกระดองลายเสือ

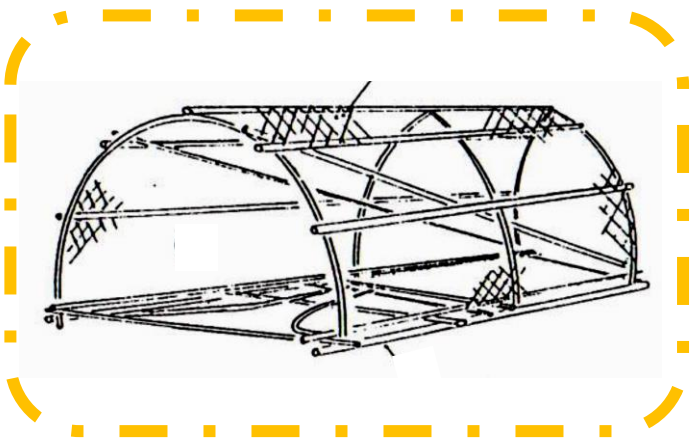

- ชื่อสามัญ: Pharaoh cuttlefish
- ชื่อวิทยาศาสตร์: *Sepia pharaonis*

ลอบหมึกหอมที่นิยมใช้ในประเทศไทย มีรูปทรง 2 แบบ

ทรงกระบอกครึ่งซีก

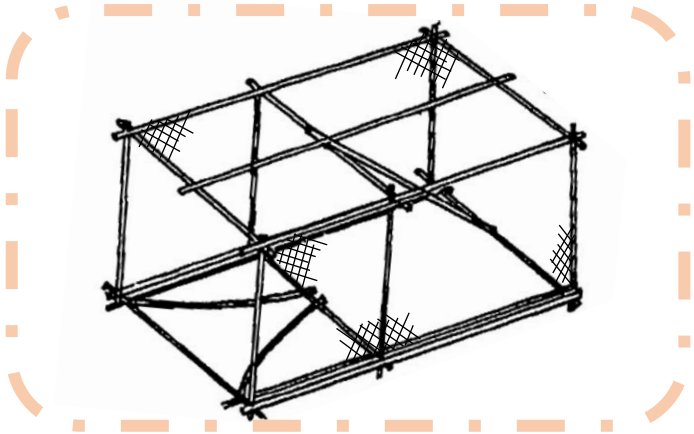

นิยมใช้กันมากที่สุดทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน

ทรงกล่องสี่เหลี่ยม

นิยมใช้กันมากทางภาคใต้บางจังหวัด เช่น พังงา กระบี่ ตรัง

- ลอบจะมีทางเข้า หรือที่เรียกอีกอย่างว่า “งา” จำนวน 1 ช่อง ยื่นเข้าไปในลอบประมาณ 1 ใน 3 ของความยาวลอบ
- โครงลอบจะหุ้มด้วยเนื้ออวนโปลีเอทธีลีน หรือเนื้ออวนไนล่อน
- นิยมใช้วัสดุล่อ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจับให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ ทางมะพร้าวปิดคลุมด้านนอกของลอบ และจะเลือกใช้ไข่หมึก ถุงหิ้วพลาสติกสีขาว หรือโฟมตัดเป็นชิ้นใส่ไว้ภายในลอบ เพื่อลวงให้หมึกเข้าไปวางไข่ เนื่องจากเข้าใจว่ามีหมึกตัวอื่นเข้าไปไข่ไว้ก่อนแล้ว ซึ่งมีการศึกษาพบว่า หมึกจะวางไข่ในตำแหน่งที่ใกล้กับวัสดุล่อ มากกว่าบริเวณอื่นภายในลอบ

เรือประมงลอบหมึก

เรือประมงขนาดเล็ก

- ชาวประมง 1 - 3 คน ใช้แรงคนในการกู้ลอบ แต่เรือบางลำอาจมีเครื่องกว้าน
- ใช้ลอบจำนวนน้อย ทำประมงใกล้ฝั่ง น้ำลึกประมาณ 8-15 ม.
- ออกทำประมงแบบไป-กลับภายในวันเดียว

เรือประมงขนาดใหญ่

- ใช้คน 3 - 7 คน และมีการใช้เครื่องกว้านช่วยทุ่นแรงในการกู้ลอบ
- มีลอบจำนวนมาก เนื่องจากมีพื้นที่เก็บลอบบนเรือ และพื้นที่ทำประมงห่างฝั่ง น้ำลึก 15-40 ม.
- ออกทำประมงเที่ยวละหลายวัน (ค้างคืน)

สาระน่ารู้

จำนวนลอบที่จะได้รับอนุญาตให้ใช้ทำการประมงในรอบปีการประมง 2563-2564

- เรือขนาด 10-29.99 ตันกรอส ไม่เกิน 320 ลูก
- เรือขนาด 30 ตันกรอสขึ้นไป ไม่เกิน 400 ลูก

วิธีทำการประมง

ทุ่นบอกตำแหน่ง 3 แบบ

เทคนิคการวางลอบ

- ต้องทำให้ลอบอยู่กับที่ ไม่เคลื่อนย้ายไปที่อื่น
- ต้องแขวนลอบให้ลอยเหนือพื้นท้องทะเล
- ต้องให้ส่วนที่เป็นปากทางเข้าของลอบหรืองา ตั้งฉากหรือเอียงทำมุมกับผิวน้ำ

- ชาวประมงจะวางลอบเรียงเป็นแถว และพยายามรักษาระยะห่างเท่า ๆกัน เพื่อง่ายต่อการวางลอบ และไม่เกิดความสับสนในตอนกู้ลอบ
- ลอบจะถูกปล่อยทิ้งไว้นาน ตั้งแต่ 6 – 24 ชั่วโมง โดยชาวประมงวางและกู้ลอบในเวลากลางวัน (เช้า-เย็น) เพราะมองเห็นทุ่นบอกตำแหน่งลอบชัดเจน

ประเด็นที่น่าสนใจ

- ลอบหมึกหอมมีประสิทธิภาพสูงในการเลือกจับสัตว์น้ำเป้าหมาย โดยจับได้หมึกหอมมากกว่าร้อยละ 80 ขององค์ประกอบสัตว์น้ำทั้งหมด
- การนำไข่หมึกที่ติดอยู่กับลอบมาใช้ล่อหมึกตัวอื่น ๆเข้าลอบ หรือทิ้งไป อาจส่งผลให้ทรัพยากรของหมึกลดจำนวนลง
- ลอบหมึกอาจจะเกิดการสูญหายระหว่างการทำประมง ซึ่งอาจจะเป็นขยะทะเล และอาจก่อให้เกิดการประมงผีได้ (Ghost fishing)

สาระน่ารู้

การประมงผี **(Ghost fishing)** คือ เครื่องมือประมงที่เกิดการสูญหายและสูญเสียการควบคุมจากชาวประมง โดยที่เครื่องมือประมงเหล่านั้นยังคงสามารถจับสัตว์น้ำได้อยู่ ทำให้เกิดการตายของสัตว์น้ำอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำทางทะเลอย่างมาก ทั้งที่เป็นสัตว์น้ำเป้าหมายซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สัตว์น้ำที่เป็นผลพลอยได้ รวมถึงสัตว์น้ำที่ได้รับการคุ้มครองหรือใกล้สูญพันธุ์ อีกทั้งทำให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำบริเวณพื้นท้องทะเลอีกด้วย

เอื้อเฟื้อข้อมูลโดย

- หนังสือ คำนิยามและการจำแนกเครื่องมือประมงทะเลของไทย โดย กองประมงทะเล, กรมประมง 2540
- เอกสารวิชาการกรมประมง ฉบับที่ 17/2548 เรื่อง การสำรวจทรัพยากรปลาหมึกจากเครื่องมือประมงลอบหมึก โดย อัญญานี แย้มรุ่งเรือง และเจิดจินดา โชติยะปุตตะ
- เอกสารวิชาการกรมประมง ฉบับที่ 17/2551 เรื่อง การประมงลอบหมึกแบบพับได้ที่บ้านเจ้าหลาว จังหวัดจันทบุรี โดย ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และประภาส บินร่าหมาน
- เอกสารวิชาการกรมประมง ฉบับที่ 26/2555 เรื่อง สภาวะการประมงลอบหมึกบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก โดย อุดม เครือเนียม และนันทพล สุขสำราญ
- เอกสาร สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560 ฉบับที่ 9/2562
- เอกสารวิชาการ เรื่อง Cause and Mitigation on Trap Ghost Fishing in Oman: Scientific Approach to Local Fishers' Perception โดย Al-Masroori et. al. (2009)